

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ДИДАКТИКИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ ІМЕНІ О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ГРОДНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНКИ КУПАЛИ (БІЛОРУСЬ)
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА ІМЕНІ ПРОФЕСОРА СТАНІСЛАВА ТАРНОВСЬКОГО
У М. ТАРНОБЖЕГ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. АБАЯ (КАЗАХСТАН)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРΟΣЛИХ (ЛИТВА)
УНІВЕРСИТЕТ САСКАТЧЕВАНА (КАНАДА)

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ДОСЛІДНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

Випуск 2 (21)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ПСИХОДИДАКТИКИ: ФІЛОСОФСЬКІ,
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ**

Матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 21–22 травня 2020 року)

Умань
2020

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна, д-р. пед. наук., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васьківська Галина, д-р. пед. наук, проф., зав. відділом дидактики Інституту педагогіки НАПН України;

Велскоп Войцех, д-р. соціолог. наук, проректор з організації навчання та якості освіти Вищої школи бізнесу і наук про здоров'я в Лодзі;

Демченко Ірина, д-р. пед. наук, проф., декан факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Івлєва Надія, канд. пед. наук, доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая;

Коберник Олександр, д-р. пед. наук, проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кочетова Наталія, канд. фіз.-мат. наук, декан факультету початкової освіти Самарського державного соціально-педагогічного університету;

Кравченко Оксана, д-р. пед. наук, проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лякішева Анна, д-р. пед. наук, проф. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Максимук Лариса, канд. пед. наук, доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна;

Сергейко Світлана, канд. пед. наук, доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти»;

Тарантей Віктор, д-р. пед. наук, проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купали»;

Тарантей Лариса, канд. пед. наук, доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила, д-р. пед. наук, проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди;

Данилюк Оксана – канд. філол. наук, доц., зав. кафедри філології та методики початкової освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Будегай Вікторія – лаборант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 18.05.2020 р.).*

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія KB №19704 – 9504P від 21.12.2012 р.

Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. В53 Вип. 2(21): Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти: матеріали 4 Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21–22 трав. 2020 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Васьківська Г., Велскоп В. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. – 154 с.

До збірника увійшли матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямом роботи конференції: психодидактика та психопедагогіка: від історії та теорії – до практики (філософські, педагогічні, психологічні та соціальні аспекти); сучасні особливості навчання та виховання у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та післядипломної освіти на засадах традиційного, інклюзивного та інтегрованого підходів; порівняльний аналіз та ретроспектива психодидактичних (психопедагогічних) ідей; лінгводидактика та лінгвопсихологія: історичні та сучасні аспекти.

УДК 37.0(477:438)(06)

ЗМІСТ

<i>Авраменко Оксана.</i> Особливості адаптації дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти.....	7
<i>Андросова Анна.</i> Суть прокрастинації та способи протидії.....	11
<i>Бойченко Валентина.</i> Особливості формування готовності майбутніх учителів до полікультурного виховання (в контексті розвитку педагогічного мислення).....	12
<i>Будегай Вікторія.</i> Педагогічні ідеї Я. А. Коменського щодо особистості учителя у порівнянні з ідеями сучасних науковців (на прикладі праці Р. Бойца «Поради викладачам-початківцям»).....	15
<i>Васьківська Галина.</i> Психодидактичні особливості дистанційного навчання у сучасних кризових умовах.....	18
<i>Габінська Алла (Габинская Алла).</i> Гуманізація як стратегія и тактика отечественного образования.....	20
<i>Голуб Ніна.</i> Асоціативні методи в теорії й практиці навчання української мови в закладах загальної середньої освіти.....	24
<i>Гупан Нестор.</i> Потенціал шкільної історії у розвитку критичного мислення учнів.....	27
<i>Дука Тетяна.</i> Дошкільна лінгводидактика: від минулого до сьогодення.....	30
<i>Дячук Павло; Перфільєва Людмила.</i> Теорії зарубіжних та українських учених про походження життя на землі, що вивчаються в курсі «Природознавство».....	35
<i>Жумаділаєва Айгерим (Жумадиллаєва Айгерим).</i> Проблемы и перспективы преподавания географии в школе на английском языке.....	39
<i>Журавко Тетяна.</i> Використання нетрадиційних технік та матеріалів для розвитку креативності учнів на заняттях гурткової роботи.....	41
<i>Івлєва Надія; Жеттісбаєв Жулдиз (Ивлева Надежда. Жеттисбаева Жулдыз).</i> Потенціал курса географии в выборе будущей профессии школьников.....	44
<i>Іщенко Людмила.</i> Творча індивідуальність як педагогічна категорія.....	47
<i>Карнаух Леся.</i> Особливості впливу батьків на процес формування почуття захищеності дошкільника у сучасній сім'ї.....	51
<i>Коберник Олександр.</i> Педагогічні та психологічні основи	

категорії «виховання».....	52
<i>Кожем'якіна Ірина.</i> Сучасний формат післядипломної освіти вчителя початкових класів.....	56
<i>Кононець Наталія.</i> Дидактичний потенціал хмарної платформи Zoom cloud meetings для проведення вебінарів та відеолекцій.....	60
<i>Косянчук Сергій.</i> Соціально спрямовані освітні ситуації як визначник у проєктуванні життєвих стратегій здобувачів профільної освіти.....	63
<i>Котлова Людмила; Котловий Сергій.</i> Чесність особистості в історичній педагогічній парадигмі.....	68
<i>Кравчук Інна.</i> Підготовка майбутніх вчителів іноземної мови до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності...	73
<i>Кравчук Неля.</i> Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості як чинника професійної стійкості майбутнього психолога: стресостійкість та тайм-менеджмент.....	76
<i>Кришмарел Вікторія.</i> Основні підходи до роботи з візуальними джерелами через запитання.....	80
<i>Малієнко Юлія.</i> Теоретичні аспекти інтегрованого підходу до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання історії.....	87
<i>Мельникова Ольга.</i> Психолого-педагогічні чинники формування моральних установок сучасних дошкільників.....	90
<i>Мороз Ірина.</i> Формування медіаграмотності страшокласників засобами практикуму «Історія України в джерелах»	93
<i>Мороз Петро.</i> Особливості інтегрування медіаосвіти в практикум «Історія України в джерелах».....	95
<i>Осадченко Інна.</i> Загальні аспекти сутності поняття «академічна доброчесність»	98
<i>Підлипняк Ірина.</i> Підготовка педагогів дошкільної освіти крізь призму сьогодення.....	99
<i>Пометун Олена.</i> Розвиток критичного мислення і медіаграмотності учнів: потенціал і проблеми.....	105
<i>Ремех Тетяна.</i> Учнівські дебати за кордоном та в Україні: порівняльний аналіз.....	109
<i>Рябошанка Ольга.</i> Психолого-педагогічні особливості підготовки вчителів до гуманізації освітнього процесу.....	114
<i>Сергійчук Олена; Багно Юлія; Хмельницька Олена; Ткаченко Лариса.</i> Самостійна робота студентів як важлива складова освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.....	117

<i>Соколова Світлана (Соколова Светлана).</i> Естетика народної тряпичної кукли в розвитку художественно-творчих способностей у учасних начальних класов.....	122
<i>Стеценко Надія.</i> Особливості формування організаційної культури керівника освітнього закладу... ..	131
<i>Тодоровська Олена.</i> Життєвий успіх, як критерій стресостійкості особистості психолога в сучасному суспільстві....	136
<i>Трофайла Наталія.</i> Сучасні дослідження в галузі лінгводидактики.....	139
<i>Чутора Єлизавета (Чутора Єлизавета).</i> Формирование національного самосознання у учасних учреждений общего среднего образования.....	143
<i>Шелестова Людмила.</i> Зміст навчання як чинник розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.....	148

2. Anne Valkering, Miroslav Netcok, George Matu et al. From Measuring to Learning. Evaluating the impact debate on critical thinking and democratic values. 2015–2017. 228 p.
3. Claxton, Nancy E. Using deliberative techniques in the English as a foreign language classroom: a manual for teachers of advanced level students. New York, NY: IDEA, 2008. P. 1–180.
4. URL: <https://idebate.org/news/idea-nl-launches-study-impact-debate-education>
5. URL: <https://www.newvision.org.ua/about>

Рябошапка Ольга,
*к. пед. н., старший викладач кафедри психології та педагогіки
розвитку дитини Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини, Україна*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДО ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Реформування сучасної освіти потребує змін у підготовці майбутніх педагогічних працівників. Нова українська школа чекає на нове покоління вчителів-інноваторів. Виникає потреба у зміні основної мети педагогічної освіти: пріоритету набувають особистісні якості педагога, його людські якості та відношення до майбутньої професії. Тому досить актуальним постає питання якісної підготовки студентів в умовах педагогічного коледжу.

На думку О. М. Пехоти, в основі гуманізації освітнього процесу, загалом, та професійної підготовки майбутнього педагога, зокрема, є активна позиція студента у його становленні як особистості та педагога, закладанні відповідних якостей та збільшення суб'єктивних функцій [4].

Тому проблема оптимізації процесу гуманізації професійного становлення майбутнього педагога в умовах здобуття вищої педагогічної освіти представляється нам досить актуальною.

Проблема гуманізації освітнього процесу була повсякчас актуальною, але найбільшого попиту отримала у часи становлення незалежної Української держави та реформування освіти. Тому найбільший інтерес для нас становлять роботи Є. Барбіної, В. Бутенко, С. Гончаренка, М. Євтуха, І. Кіреєвої, Л. Кондрашової, В. Кушніра; А. Лігоцького, О. Листопада, Ю. Мальованого, Д. Пащенко, О. Пехоти, В. Пікельної, О. Савченко, В. Семиченко,

Н. Тарасевич, О. Цокур, Є. Шиянова та інших, в яких дослідники торкаються проблеми гуманізації освіти. Проте, у своїй переважній більшості, вчені дійшли висновку, що підґрунтя гуманізації освітнього процесу у школі закладається ще в момент підготовки майбутнього педагога у педагогічному закладі вищої освіти.

Проблема гуманізації освітнього процесу у початковій школі вбачається нами як один з компонентів готовності студентів педагогічного коледжу до здійснення педагогічної діяльності.

Досить цікавою для нашого дослідження є праця В. І. Щербини, який одним з найперших дослідив проблему готовності студентів до майбутньої педагогічної діяльності. У роботі визначено ряд умов для формування такої готовності: оптимізація освітнього процесу закладу вищої освіти шляхом опанування студентами дисциплінами фундаментального циклу та розвитку в них критичного мислення; розвиток професійно-особистісних якостей майбутнього фахівця з початкової освіти та покращення засобів педагогічного впливу.

Дослідження проблеми готовності до педагогічного процесу набуло значного поширення і за останні десятиліття.

Професійну готовність розглядають у своїх працях ряд науковців: В. Васенко, М. Козак, І. Шитова, О. Шквир та інші.

В. В. Васенко вважає, що складником «готовності до педагогічної професії» є «готовність до здійснення освітнього процесу з дітьми молодшого шкільного віку», яка полягає у роботі з молодшими школярами, формуванні у них ключових компетентностей [1]. Така готовність формується у три етапи:

1) розвиток пізнавальних потреб, оволодіння необхідними компетентностями;

2) збільшення мотивації здійснення професійної діяльності;

3) прагнення професійно самореалізуватися.

О. М. Івлієва виділила компоненти готовності до професійної діяльності майбутнього педагога початкової школи:

1) мотиваційний;

2) змістово-процесуальний;

3) рефлексивний.

Провідної ролі вчена надає рефлексивному компоненту готовності до педагогічної діяльності вчителя початкової школи. Саме цей компонент сприяє професійному та особистісному самовдосконаленню майбутнього фахівця [2, с. 46].

На думку О. М. Коберника, готовність студента до гуманізації освітнього процесу є психологічним станом, який визначається повноцінним розвитком, а також взаємодією інтелектуального, мотиваційного та операційного компонентів у структурі особистості. Вчений виокремлює наступні показники такого стану: розуміння педагогом суті особистісно-розвивального виховання, активність учителя у педагогічній діяльності, усвідомлення і розуміння ролі вихователя у суб'єкт-суб'єктній взаємодії, його здатність сприймати учня як центральну фігуру освітнього процесу [5, с. 21]. Також О. М. Коберник зазначає, що вчителі досить часто відчують невдоволення від професійної взаємодії, що може виправлятися лише шляхом оптимізації процесу підготовки майбутніх фахівців з початкової освіти.

Питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до гуманізації педагогічного процесу посідає чільне місце і в практиці сучасних зарубіжних педагогів. Л. А. Онищук у статті «Інноватика – істотна складова гуманістичної парадигми учіння» акцентує увагу на досвіді польського педагога Ляски Єугенії Івони, підкреслюючи, що вона розглядає залежність гуманізації педагогічного процесу від нешаблонної праці педагогів [3, с. 14]. Згідно Л. Є. Івони, важливого значення інноваційна діяльність набуває саме у початковій школі, тоді, коли діти найбільше піддаються впливу.

Отже, проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, ми дійшли висновку, що готовність майбутнього фахівця з початкової освіти до гуманізації освітнього процесу це досить складне поняття, яке вміщає у собі інтеграцію теоретичної і практичної підготовки та морально-етичні якості особистості майбутнього вчителя для здійснення гуманізації освітнього процесу у початковій школі.

Список використаних джерел

1. Васенко В. В. Формування готовності студентів до трудового виховання молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1992. 18 с.
2. Івлієва О. М. Критеріально-орієнтоване тестування в системі формування професійної готовності вчителя початкових класів: дис. ... канд. пед. наук. Ізмаїл, 2001. 233 с.
3. Онищук Л. А. Інноватика – істотна складова гуманістичної парадигми учіння. *Шлях освіти*. 2000. № 4. С. 13–17.
4. Пехота О. М. Педагогічна підготовка вчителя: шляхи гуманізму. *Науковий вісник Миколаївського пед. університету*. Вип. 4. Миколаїв: МДПУ, 2001. С. 29–36.
5. Формування гуманістичного світогляду вчителя: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції, 27 верес. 2001 р. Київ: Наук. світ, 2001. 132 с.